

БЮДЖЕТНІ РЕСУРСИ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

***Анотація.** Державні фінанси України в умовах сьогодення перебувають у кризовому стані, що є наслідком кризових явищ в економіці, невідповідності економічної і соціальної політики, недосконалою системою управління в цілому, впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Центральною ланкою державних фінансів є бюджет, ефективне управління ресурсами якого забезпечить виконання усіх функцій, що бере на себе уряд, формування сприятливого макроекономічного середовища, належного соціального захисту населення. Стан бюджету сьогодні характеризується обмеженістю бюджетних ресурсів, що призводить до дисбалансу між доходами та видатками, тобто, невідповідністю ресурсів та функцій, які необхідно забезпечити і обсяги яких необґрунтовано зростають.*

Досліджувати поняття «бюджетні ресурси» неможливо без вивчення категорії «фінансові ресурси», що створюються в процесі економічних відносин, розподілу і перерозподілу ВВП і використовуються протягом певного періоду.

Розглянуто основні підходи щодо формування бюджетних ресурсів за різних моделей фінансових відносин, концепції формування доходів бюджету виходячи із фіскальних цілей; розглянуто системи оподаткування, визначено позитивні та негативні моменти вітчизняної системи оподаткування; проблеми збалансування доходів та видатків; напрями бюджетної політики щодо видатків бюджетів; недоліки системи витрачання коштів бюджетів, негативні явища щодо жорсткої централізації доходів та видатків для місцевого самоврядування, розглянуто можливі зміни щодо посилення управління видатками бюджетів в умовах сьогодення.

В умовах сьогодення важливим є забезпечення фінансування всіх соціальних та економічних функцій, тому внесено пропозиції щодо формування бюджетних ресурсів та їх використання.

***Ключові слова:** бюджетні ресурси, моделі фінансових відносин, фінансові ресурси, система оподаткування, бюджетна політика, бюджетні видатки.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку держави одним із найважливіших завдань державного управління є забезпечення фінансування суспільних видатків бюджетними ресурсами, обмеженість котрих є основною причиною дисбалансів системи державних фінансів в умовах падіння темпів економічного розвитку та збільшення обсягів споживання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам формування бюджетних ресурсів для фінансового забезпечення функціонування держави в своїх роботах приділяли увагу такі науковці, як І. Луніна, В. Опарін, К. Павлюк, А. Соколовська, В. Федосов, І. Чугунов та інші.

Мета статті – обґрунтувати зв'язок бюджетних ресурсів з державними фінансами, визначити проблеми їх формування в Україні в умовах реалій сьогодення, проблеми щодо витрачання бюджетних коштів та надати пропозиції щодо удосконалення організації бюджетних ресурсів.

Виклад основного матеріалу. Фінансова категорія «бюджетні ресурси» поєднує ресурси державного і місцевих бюджетів, які мають різні форми надходжень доходів, різні джерела, але опосередковують ту частину ВВП, яку держава централізує в своїх руках в межах певної моделі фінансових відносин.

Бюджетні ресурси як фінансова категорія мають певні об'єктивні ознаки, які в тій чи іншій мірі розкривають сутність категорії [7, с. 70]. Можна погодитись з твердженням, що бюджетні ресурси є частиною вартості новоствореного продукту суспільства та його розподілу і перерозподілу відповідно до поставлених завдань економічного, соціального та політичного розвитку; що бюджетні ресурси є базою створення централізованих та децентралізованих бюджетних фондів; важливим інструментом регулювання макроекономічних показників, специфічною категорією зі своїми закономірностями розвитку.

Вітчизняні науковці опановують досягнення зарубіжних фінансистів, світовий досвід, мають власні наукові доробки, але єдиної думки щодо визначення змісту бюджетних ресурсів та їх впливу на соціально-економічний розвиток суспільства не дійшли.

Так, О. Василик і К. Павлик під категорією «бюджетні ресурси» розуміють «частину фінансових ресурсів держави, яка сконцентрована в бюджетах усіх рівнів, що входять до бюджетної системи України [9, с. 586]: подібної думки дотримуються більшість науковців. Разом з тим, деякі вчені трактують бюджетні ресурси як кошти, що централізуються в державному бюджеті, ототожнюються поняття, «бюджетні ресурси» та «бюджетні кошти», не розрізняючи джерела їх надходжень, мету використання, стадії бюджетного процесу, що їх формують і використовують.

У Бюджетному кодексі України теж не визначено чітко поняття «бюджетні ресурси», частіше використовується поняття «бюджетні кошти» як закріплені законодавством надходження до бюджетів, що мають значно ширший перелік, тлумачення, джерела надходжень.

На наш погляд, слід звернути увагу на період формування і використання коштів бюджету. На стадії складання проекту бюджету, коли в залежності від обсягу ВВП та рівня економічного розвитку визначається частина ВВП, що буде централізована до бюджетів усіх рівнів, це і будуть бюджетні ресурси, які держава планує отримати і використати на виконання своїх завдань. На стадії виконання бюджетів на рахунках бюджетів в казначействі формується реальна сума надходжень в доходи бюджетів, що може бути фактично спрямована на рішення функцій і завдань органів влади усіх рівнів – це уже будуть бюджетні кошти.

Так як бюджетні ресурси є основною складовою фінансових ресурсів, то мають багато спільних ознак, але відрізняються тим, що знаходяться у розпорядженні тільки державних органів управління та органів місцевої влади і протягом бюджетного періоду спрямовуються на розв'язання найважливіших завдань економічного і соціального розвитку держави та окремих територій.

На долю бюджетних ресурсів в складі фінансових в різних країнах і в різні періоди припадає від 40 до 70%, що залежить від форми власності в державі, системи господарювання, основних завдань, які є важливими в той чи інший період, рівня економічного розвитку. Рівень централізації бюджетних ресурсів характеризується моделлю фінансових відносин, що діє в країні.

Як свідчить світова практика, моделі фінансових відносин перш за все характеризуються послідовністю розподілу ВВП, де вирізняють модель ринкової економіки і модель командно-адміністративної економіки. Значна більшість країн розподіляє ВВП і формує свій бюджет за моделлю ринкової економіки, де бюджетні ресурси надходять до бюджету в процесі перерозподілу ВВП і визначають долю кожного платника в доходній частині бюджету. В Україні, яка визначила для себе напрям розвитку – ринкова економіка, на жаль, модель фінансових відносин не відповідає моделі ринкової економіки, тому що бюджетні ресурси формуються в процесі первинного розподілу ВВП.

Як свідчать дослідження з цього питання наших науковців, зокрема Н. В. Савчука [6, с. 23], Україна має свою власну модель фінансових відносин, яка відображає всі особливості і специфіку розвитку країни, яка потребує більше глибоких досліджень, як з точки зору послідовності розподілу ВВП, так і з точки зору джерел формування і глибокого розуміння поняття «бюджетні ресурси», адже всі ці поняття між собою дуже тісно пов'язані.

Модель фінансових відносин країни характеризується рівнем централізації ВВП в руках держави і функціями, які держава зобов'язується забезпечити за рахунок централізованих коштів, тобто концепцію системи формування доходів бюджету та їх перерозподіл згідно бюджетної стратегії держави.

Основні концепції системи формування доходів бюджету можна узагальнити, виходячи з цілей фіскального регулювання [5, с. 60]. Так, концепція, що ґрунтується на максимізації доходів держави, передбачає збільшення кількості податків, податкових ставок, скорочення податкових пільг із метою примноження податкових надходжень до бюджету. Застосування цієї концепції в чистому вигляді підвищує ризик зниження ділової активності, трансформації офіційної економіки в тіньову тощо. Концепція економічного розвитку передбачає зменшення податкового навантаження за зниження рівня бюджетних видатків, передусім соціальних програм, що може спричинити зростання соціальної напруги в суспільстві. А підвищення рі-

вня податкового навантаження без розширення обсягу соціальних послуг може спровокувати збільшення тіньового сектору економіки. Змішаний підхід передбачає високий рівень податків та фінансування масштабних соціальних програм. Реалізація такої концепції пов'язана з пошуком паритету між фінансуванням економічних і соціальних програм, що в умовах нестабільності може стати інструментом політичних спекуляцій. Окрім того, збільшення соціальних гарантій за низького рівня оплати праці не заохочує до останньої, гальмуючи тим самим економічний розвиток, а стимулювання сукупного попиту може стати причиною розгортання інфляції.

За рівнем перерозподілу ВВП Україна може бути віднесена до держав із соціал-демократичною моделлю розвитку. Однак у демократичному суспільстві рівень перерозподілу ВВП не єдиний індикатор розвитку системи доходів. На еволюційні зміни у формуванні системи доходів бюджету вказує співвідношення податкових і неподаткових надходжень.

Система формування податкових надходжень до бюджету оцінюється за рівнем не тільки загального податкового навантаження на економіку країни, а й оподаткування праці, капіталу, ресурсів. Також істотне змістове навантаження мають частка та динаміка податків, які сплачують юридичні й фізичні особи, співвідношення оподаткування доходів та споживання тощо. В Україні становлення системи податкових надходжень до бюджету відбувалося у стресових умовах, що спричинило не лише значні перекоси в її структурі, а й формування більшої частини податкових надходжень за рахунок податку на прибуток (хоча він є елементом оподаткування капіталу, в умовах кризи його оподаткування не повинне бути максимальним) і ПДВ (зростання податкових надходжень від цього податку виступає індикатором перекладання податкового навантаження на споживання, зокрема, на бідні верстви населення).

Багато дискусій в українській науці і практиці пов'язанні з розвитком системи оподаткування споживання, причому спірними питаннями є як визначення переліку непрямих податків, так і ставок їх справлення.

Найвищою фіскальна ефективність податків на товари й послуги є в країнах скандинавської моделі розвитку економіки: у Фінляндії та Швеції вона практично не змінюється, у Данії й Норвегії окреслилася незначна тенденція її зниження. У таких країнах стандартна ставка справлення ПДВ одна з найвищих у Європі (у Данії-25, у решті країн-24 %), до того ж у Данії не застосовуються знижені ставки справлення ПДВ на окремі групи товарів, як це практикується в інших країнах. Справлення ПДВ за однією з найвищих ставок сприяло не тільки підвищенню його фіскальної ефективності в цій країні, а й зростанню обсягів експорту (чим пояснюється зменшення частки податків на товари й послуги у ВВП Данії з 2008 р.). Також для країн скандинавської моделі характерний чи не найвищий рівень оподаткування специфічними акцизами.

У більшості країн західноєвропейської моделі розвитку частка податків на товари й послуги у ВВП коливається від 10 до 12% у зв'язку з порівняною гармонізацією справлення як ПДВ, так і акцизного податку. Високе податкове навантаження, котре формується за рахунок стандартної ставки ПДВ, у цих країнах компенсується переважно застосуванням знижених ставок (до 5%) на окремі групи соціально важливих товарів (продукти харчування, ліки, послуги громадського транспорту тощо) та зниженими ставками (2-4 %), що застосовуються до груп товарів, виробництво яких має велике значення для економіки. Справлення акцизного податку в Європейському Союзі є порівняно гармонізованим, перелік підакцизних товарів – стандартним, за винятком окремих країн (наприклад, Німеччини, де діє акцизний податок з кави й кавовмісних продуктів), ставки справлення акцизного податку та податкові преференції також є уніфікованими та гармонізованими. Найнижчою частка податків на товари й послуги у ВВП є у США, оскільки там не справляється ПДВ.

У Швейцарії, Канаді, Австралії частка податків на товари й послуги у ВВП також не висока, при цьому відсутні податки на розкіш, низькі ставки специфічних акцизів (у Австралії – до 17,5%, Канаді – до 20). Що стосується ПДВ, то в Австралії та Канаді справляється податок типу GTS (10 і 5% відповідно), у Швейцарії – податок тип Sales Tax за ставкою 14%.

В Україні протягом досліджуваного періоду фіскальна ефективність непрямих податків зростає й поступово стала перевищувати середнє значення для країн ОЕСР. За зменшення фіскального значення податку на прибуток це свідчить про перекладання податкового навантаження з доходів на споживання.

Підсумовуючи викладене, загальні тенденції розвитку системи формування доходів бюджету в Україні та світі можна охарактеризувати таким чином. У країнах скандинавської моделі розвитку переважає оподаткування споживання й доходів громадян (окрім Норвегії), велике фіскальне значення має оподаткування нерухомості. У країнах західноєвропейської моделі розвитку домінує оподаткування споживання та доходів громадян. При цьому спостерігається зростання ставок специфічних акцизів і диференціація справлення ПДВ за рахунок запровадження разом із основною знижених ставок податку. У країнах японської та азійської моделей розвитку оподаткування споживання має невелике фіскальне значення, крім Туреччини, яка застосовує податок на розкіш.

Збалансована система державних фінансів та ефективне управління бюджетними ресурсами забезпечують успішне виконання урядом покладених на нього функцій, формування сприятливого макроекономічного середовища для активізації підприємницької діяльності та збільшення інвестицій, а також належний соціальний захист населення. Водночас дисбаланси та проблеми в системі державних фінансів, особливо коли вони сягають критичного рівня, здатні продукувати економічні загрози національного масштабу. Симптоматично, що розрив між доходами та видатками бюджету, неефективне й не цільове використання бюджетних ресурсів, соціальний популізм провокують «фіскалізм» податкової політики, посилюють тиск на стабільність національної валюти, обумовлюють недофінансування видатків бюджету, погіршення системи соціального забезпечення та активне нарощування державного боргу, що закладає економічні проблеми для наступних поколінь.

Бюджетна політика почала зосереджуватися на видатках, насамперед соціального спрямування, тобто уряд спочатку декларує певний рівень видатків, під які фактично «підганявся» обсяг необхідних доходів.

Оскільки політичні чинники змушують уряд щороку збільшувати видатки, передусім соціального спрямування, щорічно зростає план збору доходів, який тепер меншою мірою ґрунтується на економічних можливостях держави.

Через відсутність належного регулювання видаткової політики розпорядників бюджетних коштів почастишали випадки, коли на тлі затримок із фінансуванням захищених видатків бюджету окремі державні структури закуповують товари розкоші. Така практика, особливо в умовах рецесії, підриває довіру до державної влади загалом та призводить до неефективного перерозподілу бюджетних коштів.

Відсутність ефективної системи контролю витрачання бюджетних коштів. Попри проведення реформ у системі державного контролю витрачання бюджетних коштів, ситуацію не вдалося поліпшити. Такі заходи, як розширення компетенції Державної фінансової інспекції України та створення підрозділів внутрішнього аудиту, не дали відчутного ефекту. Крім того, серйозною проблемою контролюючих органів є відсутність взаємодії з громадянським суспільством, зокрема зі ЗМІ та громадськими організаціями, що здійснюють моніторинг витрачання бюджетних коштів.

Соціальна несправедливість податкової системи. В Україні порушений принцип соціальної справедливості податкової системи, який означає, що рівень податкового тягаря має підвищуватись у міру зростання доходів платників податків. Утворилася протилежна ситуація, за якої бідні верстви населення у структурі власних витрат сплачують значно більші податки, ніж заможні. Це обумовлено двома головними чинниками: 1) нераціонально сформованими, з точки зору соціальної справедливості, механізмами адміністрування податків, зокрема податку на доходи фізичних осіб, ПДВ і майнових податків; 2) низькою ефективністю контролю достовірності й повноти декларування доходів, передусім платників податків із високими доходами. Порушення принципу соціальної справедливості досить істотно підриває податкову дисципліну платників податків та довіру громадян до державних інституцій.

Централізація доходів і видатків бюджету призводить до низки негативних явищ. Вилучаючи левову частку доходів до центрального бюджету, державна влада зменшує зацікавленість органів місцевого самоврядування в збільшенні доходів за діючими статтями та пошуку нових джерел доходів. Чинна модель бюджетної системи сформувала пасивні органи місцевого самоврядування, які покладаються на допомогу з держбюджету та не є активними щодо розвитку власних територій. Фінансова залежність від центру також погіршила якість надання суспільних товарів і послуг на місцях, оскільки органи місцевого самоврядування завжди можуть послатися на брак фінансових ресурсів.

Перелічені недоліки державних фінансів України є досить серйозними, а їх подолання потребує комплексного підходу. Разом із тим, як показує досвід, розширення сфери реформ веде до зниження їх результативності. Тому в середньостроковій перспективі доцільно сконцентрувати ресурси й увагу на розв'язанні низки найважливіших проблем та досягненні обмеженого переліку цілей, пріоритетів.

Подальше впровадження елементів ринкової моделі управління державними фінансами. Наразі Україна запровадила лише окремі механізми ринкової (бізнесової) моделі управління державними фінансами, зокрема програмно-цільовий метод бюджетування, середньострокове бюджетне прогнозування, стратегічне планування діяльності головних розпорядників бюджетних коштів. Проте ці механізми є ефективними лише за умови системного впровадження ринкової моделі, вони не будуть дієвими без реалізації наступного етапу реформ, котрий має включати розподіл регуляторних і економічних функцій держави.

Перехід до середньострокового бюджетного планування. На відміну від середньострокового бюджетного прогнозування, котре має переважно інформативний характер, середньострокове бюджетне планування повинне забезпечити чіткий розподіл бюджетного ресурсу протягом трьох років. Разом із тим, як ми зазначили, середньострокове планування повинне охоплювати передусім інвестиційні видатки бюджету, котрі мають групуватись у трирічні бюджетні програми. Такий механізм забезпечить безперервність бюджетного фінансування довгострокових інвестиційних проектів та поліпшить прогнозованість видатків бюджету.

Раціоналізація та впорядкування системи соціальних видатків. В умовах охолодження економіки та поглиблення дисбалансів у різних ланках державних фінансів, для подолання яких потрібен тривалий час, можливості держави щодо подальшого випереджального зростання соціальних видатків будуть обмежені. Водночас значний ресурс для поліпшення соціального захисту населення можна забезпечити за рахунок реформування соціальної сфери.

Реалії сьогодення потребують вжиття додаткових заходів не лише від держави, а й від місцевої влади з метою ефективного й економного витрачання фінансових ресурсів, збереження виробничого потенціалу, поглиблення взаємодії із середнім і малим бізнесом (включаючи заходи з детінізації надходжень), сприянню збереженню і створенню робочих місць та пошуку шляхів до наповнення місцевих бюджетів. Важливим елементом успішності таких заходів на місцях має стати узгоджена співпраця органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, комісій із питань забезпечення надходжень до бюджетів, бізнесу та науки. Місцева влада повинна глибоко усвідомити свою відповідальність за виконання бюджетів, піти на прийняття, можливо, непопулярних рішень та зобов'язати керівників кожної бюджетної установи жорстко контролювати економне і раціональне використання бюджетних коштів, починаючи з оплати праці, енергоносіїв, придбання інших необхідних товарів і послуг та не допускати виникнення кредиторської заборгованості.

Також, не менш дієвими можуть бути такі заходи:

1) запровадження системи контролю та моніторингу ефективності й результативності бюджетних видатків, жорсткий режим економії бюджетних витрат, насамперед на утримання органів виконавчої влади й місцевого самоврядування – за рахунок припинення збільшення чисельності працівників, придбання автотранспорту, мобільних телефонів, меблів тощо;

2) визначення як пріоритетних завдань з оптимізації мережі бюджетних установ, упровадження енергозберігаючих технологій, недопущення виникнення нової та скорочення наявної податкової заборгованості;

3) забезпечення ефективного управління комунальним майном і нерухомістю, вирішення земельних питань. Доцільно негайно вжити заходів зі стабілізації фінансово-економічного стану підприємств житлово-комунального господарства та посилення відповідальності за якість послуг, що надаються ними; забезпечення проведення економічно обгрунтованої тарифної політики у сфері надання житлово-комунальних послуг;

4) сприяння діяльності малого бізнесу шляхом створення та мережі інформаційно-аналітичних центрів підприємництва, усунення адміністративних, організаційних бар'єрів;

5) проведення роботи з керівниками підприємств різних форм власності щодо легалізації праці на підприємствах та її належної оплати.

Окрім вище перерахованого, доцільно розробити короткострокові регіональні програми інноваційно-інвестиційної діяльності, встановивши найважливіші для території напрями інвестування, а також систему місцевих пільг для інвесторів, які здійснюватимуть пріоритетні проекти.

Також, не треба забувати про досвід розвинених країн. Так, найкращим прикладом розподілу податкових надходжень до бюджетів різних рівнів є Німеччина. У цій країні нормативи податкових надходжень розподіляються не від центрального бюджету до місцевих, а навпаки від місцевих до центрального (податок на додану вартість). Для України такий розподіл деяких видів податків також був би прийнятним і корисним. Якщо говорити про унітарні країни, то прикладом для України може слугувати Італія, яка надала місцевим органам влади більше самостійності. Така політика Італії дала поштовх для більш активної роботи місцевих органів влади в питаннях створення нових способів надходжень до бюджету.

В сучасних реаліях для України питання децентралізації бюджетної системи стоїть досить гостро. Інтеграція до Європейського простору ставить перед Україною певні вимоги, які вона повинна виконати, щоб стати повноправним членом ЄС.

Висновки. Отже, бюджетні ресурси є важливою складовою системи бюджетних відносин, тісно пов'язані з економічним станом держави, іншими фінансовими та економічними категоріями, мають спільні та відмінні риси.

В Україні формування системи доходів бюджету характеризується нестабільністю внаслідок змін у порядку справлення податків і зборів. Вираженою є тенденція збільшення податкового навантаження на споживання, котра може компенсувати у майбутньому зменшення податкового тиску на прибуток підприємств.

Необхідний комплексний підхід щодо вирішення проблем ефективного використання бюджетних видатків в умовах суттєвого обмеження доходів, що дасть можливість сконцентрувати ресурси і увагу на розв'язанні низки найважливіших цілей, пріоритетів.

Література:

1. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08 липня 2010 року № 2456-VI (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.
2. Податковий кодекс України : Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.
3. Про Державний бюджет України на 2015 рік : Закон України від 28 грудня 2014 року № 80-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.
4. Луніна І. О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності : шлях до ефективної бюджетної системи України / І. О. Луніна // Фінанси України. – 2010. – № 9. – С. 3-12.
5. Молдован О. О. Новий етап реформи системи державних фінансів України : ключові пріоритети та завдання / О. О. Молдован // Фінанси України. – 2014. – № 8. – С. 57-69.
6. Савчук Н. В. Світовий досвід формування доходів бюджету та перспективи його адаптації в Україні / Н. В. Савчук // Фінанси України. – 2014. – № 3. – С. 23-36.
7. Сидельникова Л. П. Розбудова бюджетних ресурсів у контексті еволюції державотворення / Л. П. Сидельникова // Фінанси України. – 2014. – № 8. – С. 70-84.
8. Соколовська А. М. Формування податкової політики в умовах невизначеності / А. М. Соколовська // Фінанси України. – 2012. – № 11. – С. 44-51.

9. Павлюк К. В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України : монографія / К. В. Павлюк : Н.-д. фін. ін.-т. – К., 2006. – 584 с.

10. Федосов В. Фінансова реструктуризація в Україні : проблеми і напрями : монографія / В. Федосов, В. Опарін, С. Львовичкін ; за наук. ред. В. Федосова ; Київ. нац. ун-т. – К., 2010. – 432 с.

References

1. Biudzhetni kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 08 lypnia 2010 roku № 2456-VI (zi zminyamy i dopovnenniamy) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.

2. Podatkovi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 02 hrudnia 2010 roku № 2755-VI (zi zminyamy i dopovnenniamy) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.

3. Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2015 rik : Zakon Ukrainy vid 28 hrudnia 2014 roku № 80-VIII [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.

4. Lunina I. O. Formuvannya mistsevykh biudzhethiv na osnovi pryntsyphu ekvivalentnosti : shliakh do efektyvnoi biudzhethnoi systemy Ukrainy / I. O. Lunina // Finansy Ukrainy. – 2010. – № 9. – S. 3-12.

5. Moldovan O. O. Novyi etap reformy systemy derzhavnykh finansiv Ukrainy : kliuchovi priorytety ta zavdannia / O. O. Moldovan // Finansy Ukrainy. – 2014. – № 8. – S. 57-69.

6. Savchuk N. V. Svitovi dosvid formuvannya dokhodiv biudzhetu ta perspektyvy yoho adaptatsii v Ukraini / N. V. Savchuk // Finansy Ukrainy. – 2014. – № 3. – S. 23-36.

7. Sydelnykova L. P. Rozbudova biudzhethnykh resursiv u konteksti evoliutsii derzhavotvorennya / L. P. Sydelnykova // Finansy Ukrainy. – 2014. – № 8. – S. 70-84.

8. Sokolovska A. M. Formuvannya podatkovoi polityky v umovakh nevyznachenosti / A. M. Sokolovska // Finansy Ukrainy. – 2012. – № 11. – S. 44-51.

9. Pavliuk K. V. Biudzheth i biudzhethnyi protses v umovakh tranzytyvnoi ekonomiky Ukrainy : monohrafiia / K. V. Pavliuk : N.-d. fin. in.-t. – К., 2006. – 584 с.

10. Fedosov V. Finansova restrukturyzatsiia v Ukraini : problemy i napriamy : monohrafiia / V. Fedosov, V. Oparin, S. Lovochkin ; za nauk. red. V. Fedosova ; Kyiv. nats. un-t. – К., 2010. – 432 с.

Наркизова Т.Н.

БЮДЖЕТНЫЕ РЕСУРСЫ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ФИНАНСОВ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Государственные финансы Украины сегодня находятся в кризисном состоянии, что является следствием кризисных событий в экономике, несоответствием экономической и социальной политики, несовершенной системой управления в целом, влиянием внешних и внутренних факторов. Центральным звеном государственных финансов является бюджет, эффективное управление ресурсами которого обеспечивает выполнение всех функций, которые берет на себя правительство, формирование благоприятной макроэкономической среды, достаточной социальной защиты населения. Состояние бюджета сегодня характеризуется ограниченностью бюджетных ресурсов, что ведет к дисбалансу доходов и расходов, то есть несоответствию ресурсов и функций, которые необходимо обеспечить и объемы которых необоснованно растут.

Исследовать понятие «бюджетные ресурсы» невозможно без изучения категории «финансовые ресурсы», которые создаются в процессе экономических отношений, распределения и перераспределения ВВП и используются в течении определенного периода.

Рассмотрены основные подходы формирования бюджетных ресурсов в соответствии с разными моделями финансовых отношений, концепции формирования доходов бюджета исходя из фискальных целей; рассмотрены системы налогообложения, определены положительные и отрицательные моменты отечественной системы налогообложения; проблемы балансирования доходов и расходов, направления бюджетной политики относительно расходов бюджетов, недостатки системы расходования средств бюджетов, отрицательные моменты жесткой централизации доходов и расходов для местного самоуправления, рассмотрены возможные изменения усиления управления расходами бюджетов в условиях сегодняшнего дня.

Сегодня важным является обеспечение финансирования всех социальных и экономических функций, поэтому внесены предложения по поводу формирования бюджетных ресурсов и их использования.

Ключевые слова: бюджетные ресурсы, модели финансовых отношений, финансовые ресурсы, система налогообложения, бюджетная политика, бюджетные расходы.

Narkizova T.M.

BUDGET RESOURCES AS A COMPONENT OF PUBLIC FINANCE AT PRESENT TIME

Public finances in Ukraine today are in a crisis state, which is a consequence of the crisis events in the economy, disparity of economic and social policy, imperfect governance system in general, the influence of external and

internal factors. The public finances principal component is budget, which effective resource management will provide all the government functions, a favorable macroeconomic environment establishment, adequate social protection. Budget today is characterized by limited budgetary resources, which leads to an imbalance of incomes and expenses, thus a mismatch of resources and functions, that are necessary to ensure, and their number unreasonably grows.

It is impossible to explore the concept «budgetary resources» without analysing the category «financial resources» that is created in economic relations, distribution and redistribution of GDP and are used for a certain period.

The basic approaches of budget resources formation for the financial relationships different models, concepts of budget revenues formation based on the fiscal targets are reviewed; tax systems; positive and negative aspects of the national tax system; incomes and expenditure balance problems; the type of fiscal policy considering budget expenditures; negatives in budget spending; negative aspects of revenues and expenditures centralization for local government are identified; the potential changing of the budget expenditures' control intensification at present time are reviewed.

Financing provision of all social and the economic functions is important today, thus suggestions regarding the budgetary resources formation and their use are made.

Keywords: *budgetary resources, models of financial relations, financial resources, the system of taxation, fiscal policy, budget expenses.*